

**Podmioty i
uczestnicy
postępowania
administracyjnego**

Podmioty postępowania egzekucyjnego

- Organ egzekucyjny
 - Wierzyciel
 - Zobowiązany
- Osoba trzecia broniąca własnego interesu prawnego lub faktycznego
 - Prokurator
 - RPO, RPD, RMŚP
- Organizacja społeczna

Organ egzekucyjny

To organ uprawniony do stosowania w całości lub części regulowanych ustawą środków służących doprowadzeniu do wykonania przez zobowiązanego jego obowiązków o charakterze pieniężnym lub niepieniężnym, a także służących zabezpieczeniu wykonania tych obowiązków.

Egzekucja obowiązków pieniężnych

Właściwość rzeczowa organu egzekucyjnego do prowadzenia egzekucji administracyjnej obowiązków pieniężnych, a zatem jego prawna zdolność do stosowania środków egzekucyjnych w egzekucji obowiązków pieniężnych jest uzależniona od rodzaju organu prowadzącego egzekucję. Wyróżnia się organy o pełnej zdolności prawnej do prowadzenia egzekucji z wykorzystaniem całości środków egzekucyjnych oraz organy egzekucyjne ograniczone w tej zdolności.

Zdolność prawną do prowadzenia egzekucji administracyjnej z zastosowaniem wszystkich środków egzekucyjnych określonych w ustawie ma naczelnik urzędu skarbowego.

Ograniczoną właściwość do stosowania środków egzekucyjnych mają:

- Właściwy organ gminy o statusie miasta (wymienionej w odrębnych przepisach) oraz gminy wchodzącej w skład powiatu warszawskiego
- Dyrektor oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wyznaczony przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych
- Dyrektor oddziału regionalnego Agencji Mienia Wojskowego

Organem egzekucyjnym w zakresie egzekucji obowiązków pieniężnych może być także inny organ wskazany przepisami ustaw szczególnych.

Właściwość miejscowa organów egzekucyjnych w zakresie egzekucji obowiązków pieniężnych

- W egzekucji należności pieniężnej z nieruchomości -według miejsca położenia nieruchomości. Jeżeli nieruchomość położona jest na obszarze właściwości dwóch lub więcej organów egzekucyjnych, to egzekucję prowadzi ten organ, na obszarze którego znajduje się większa część nieruchomości. Jeżeli w ten sposób nie można ustalić właściwości organu egzekucyjnego – organ właściwy jest wskazywany przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

- W egzekucji należności pieniężnych z praw majątkowych lub ruchomości – według miejsca zamieszkania lub siedziby zobowiązanego. ALE! Jeżeli zobowiązany ma miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium państwa członkowskiego lub państwa trzeciego, organem egzekucyjnym jest organ będący jednocześnie wierzycielem. Jeżeli wierzyciel nie jest jednocześnie organem egzekucyjnym, właściwość miejscową organu egzekucyjnego ustala się według siedziby wierzyciela. Jeżeli znany przed wszczęciem egzekucji majątek zobowiązanego lub jego większa część nie znajduje się na terenie działania organu egzekucyjnego ustalonego w któryś z ww. sposobów, właściwość miejscową organu egzekucyjnego (który nie jest naczelnikiem urzędu skarbowego lub dyrektorem oddziału ZUS) ustala się według miejsca położenia składników tego majątku. Jeżeli jednak nie jest możliwe ustalenie właściwości miejscowej organu ww. sposoby, ustala się ją według miejsca zamieszkania lub siedziby dłużnika zobowiązanego, który jest obciążony prawem majątkowym względem zobowiązanego.

Egzekucja obowiązków niepieniężnych

Właściwość rzeczowa organów egzekucyjnych w egzekucji obowiązków niepieniężnych

- Wojewoda; jest on również organem egzekucyjnym obowiązków niepieniężnych wynikających z decyzji z zakresu administracji rządowej wydanych przez przedsiębiorstwa państwowe, inne państwowe jednostki organizacyjne, spółdzielnie, stowarzyszenia, organizacje zawodowe i samorządowe oraz inne organizacje społeczne
- Właściwy organ j.s.t. w zakresie zadań własnych, zadań zleconych i zadań z zakresu administracji rządowej oraz obowiązków wynikających z decyzji i postanowień z zakresu administracji publicznej wydanych przez samorządowe jednostki organizacyjne
- Kierownik wojewódzkiej służby, inspekcji lub straży w zakresie obowiązków wynikających z wydanych w imieniu własnym lub wojewody decyzji i postanowień

- Kierownik powiatowej służby, inspekcji lub straży w odniesieniu do obowiązków wynikających z wydanych w zakresie swojej właściwości decyzji i postanowień
- W przypadkach wskazanych przepisami szczególnymi każdy organ Policji, ABW, AW lub SG, Prezes UOKiK, organ PIP wydający decyzję w pierwszej instancji, organ straży pożarnej kierujący akcją ratowniczą oraz inne organy powołane do ochrony spokoju, bezpieczeństwa, porządku, zdrowia publicznego lub mienia społecznego
- Przepisy ustaw szczególnych mogą wskazywać także inne organy jako właściwe w sprawie egzekucji obowiązków niepieniężnych

Właściwość miejscowa organu egzekucyjnego w egzekucji obowiązków niepieniężnych

- Zasada ogólna: właściwość tę ustala się według miejsca zamieszkania lub siedziby zobowiązanego, albo miejsca pobytu zobowiązanego, gdy nie ma on miejsca zamieszkania lub siedziby w kraju
- W sprawach o odebranie rzeczy lub opróżnienie budynku i pomieszczeń – według miejsca wykonania obowiązku
- W sprawach dotyczących nieruchomości i obiektów budowlanych – według miejsca ich położenia. Jeżeli nieruchomość lub obiekt budowlany są położone na obszarze właściwości dwóch lub więcej organów – właściwym organem będzie ten, na którego obszarze właściwości znajduje się większa część nieruchomości lub obiektu budowlanego. Jeżeli nie można ww. sposób ustalić właściwości miejscowej organu egzekucyjnego, organ właściwy jest wskazywany przez organ wyższego stopnia
- W sprawach dotyczących wykonywanej działalności gospodarczej, jeżeli stałe miejsce jej wykonywania znajduje się poza miejscem zamieszkania lub siedziby zobowiązanego – według stałego miejsca wykonywania tej działalności

W przypadku zmiany właściwości miejscowej organu egzekucyjnego czynności podjęte przez organ egzekucyjny przed uzyskaniem informacji o tej zmianie są skuteczne.

Organy egzekucyjne mają obowiązek przestrzegać swojej właściwości rzeczowej i miejscowej z urzędu w każdym stadium postępowania egzekucyjnego. W przypadku sporów o właściwość należy stosować przepisy k.p.a. i p.p.s.a.

Organ egzekucyjny podejmuje czynności wykonawcze za pośrednictwem:

- Egzekutora – w przypadku egzekucji obowiązków niepieniężnych; to pracownik organu egzekucyjnego wyznaczony do dokonywania czynności egzekucyjnych
- Poborcy skarbowego – w przypadku egzekucji obowiązków pieniężnych; to pracownik organu egzekucyjnego, uprawniony do dokonywania czynności egzekucyjnych w egzekucji obowiązków pieniężnych

W egzekucji obowiązków pieniężnych wyróżnia się jeszcze komornika skarbowego. Jest to kierownik komórki organizacyjnej urzędu skarbowego prowadzącej egzekucję administracyjną. W jego obecności i pod jego nadzorem odbywa się przebieg publicznej licytacji.

Organ egzekucyjny może zlecić dokonanie określonych czynności egzekucyjnych pewnym podmiotom. Są to:

- Organ rekwizycyjny – to organ egzekucyjny o tej samej właściwości rzeczowej co organ prowadzący egzekucję, a w braku takiego – właściwy naczelnik urzędu skarbowego, któremu organ egzekucyjny zlecił dokonanie czynności egzekucyjnych. Organ egzekucyjny może zlecić organowi rekwizycyjnemu dokonanie czynności egzekucyjnych w stosunku do składników majątku zobowiązanego znajdujących się na terenie działania tego drugiego organu. Organ egzekucyjny sporządza odpis tytułu wykonawczego, oznacza cel jego sporządzenia i jego liczbę porządkową oraz określa kwotowo zakres zlecenia. Organ rekwizycyjny, w zakresie zleconych czynności egzekucyjnych, wykonuje prawa i obowiązki organu egzekucyjnego

- Dłużnik zajętej wierzytelności – chodzi tu o: dłużnika zobowiązanego, bank, pracodawcę, podmiot prowadzący działalność maklerską, trasata oraz inne podmioty, które na wezwanie organu egzekucyjnego dokonują zajęcia wierzytelności zobowiązanego lub innego jego prawa majątkowego.

Organy pomocnicze i organy asystujące

- Organ egzekucyjny i egzekutor może w razie potrzeby wezwać do udziału w postępowaniu egzekucyjnym organy Policji, SG, ABW lub AW, jeżeli organ lub egzekutor natrafił na opór, który utrudnia lub uniemożliwia przeprowadzenie egzekucji, albo jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że na taki opór natrafi. Organy nie mogą odmówić pomocy. Ww. pomoc udzielana jest na pisemne wezwanie właściwego organu, a w przypadkach pilnych także ustne.
- Organy asystujące to organy wojskowe oraz organy Policji, SOP, ABW, AW, SWW, SKW, CBA lub SG. W obrębie budynków wojskowych i zajmowanych przez ww. służby oraz na okrętach wojskowych czynności egzekucyjne można prowadzić wyłącznie po uprzednim zawiadomieniu właściwego komendanta i w asyście wyznaczonego organu wojskowego lub organu danej służby. Asysta polega na obecności w miejscu prowadzenia egzekucji i gotowości do pomocy.

Wierzyciel

Jest to podmiot uprawniony do żądania wykonania obowiązku w administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym lub jego zabezpieczenia w administracyjnym postępowaniu zabezpieczającym

- W odniesieniu do obowiązków wynikających z decyzji lub postanowień organów administracji rządowej i organów j.s.t. -właściwy do orzekania organ pierwszej instancji (w ustawach prawa materialnego mogą być wyjątki)
- W odniesieniu do obowiązków wynikających z orzeczeń sądowych lub innych organów albo bezpośrednio z przepisów prawa – organ lub instytucja bezpośrednio zainteresowana wykonaniem obowiązku przez zobowiązanego albo powołania do czuwania nad wykonaniem obowiązku, a w przypadku braku takiej jednostki lub jej bezczynności – podmiot, na rzecz którego zostało wydane orzeczenie lub którego interesy prawne zostały naruszone w wyniku niewykonania obowiązku
- W odniesieniu do obowiązków wynikających z wydanych przez naczelnika urzędu celno-skarbowego decyzji, postanowień lub mandatów karnych oraz z przyjętych przez niego zgłoszeń celnych, deklaracji albo informacji o opłacie paliwowej albo obliczeń zamknięcia – właściwy naczelnik urzędu skarbowego
- W odniesieniu do obowiązków wynikających z wydanych przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej decyzji lub postanowień – naczelnik urzędu skarbowego właściwy według adresu siedziby Szefa KAS

- W odniesieniu do obowiązków wynikających z decyzji i postanowień wydanych przez dyrektora izby administracji skarbowej – naczelnik urzędu skarbowego właściwy według adresu siedziby dyrektora izby administracji skarbowej
- W odniesieniu do obowiązków wynikających z wydanych przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej decyzji lub postanowień w toku przejętego postępowania podatkowego, o którym mowa w: art. 119g § 1 i 3 o.p. - właściwy naczelnik urzędu skarbowego; art. 119g § 2 o.p. - organ j.s.t., na wniosek którego postępowanie podatkowe zostało przejęte
- W odniesieniu do grzywien nałożonych w drodze mandatu karnego w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, stanowiących dochód budżetu państwa (z wyłączeniem grzywien nakładanych przez organy Inspekcji Transportu Drogowego) – właściwy naczelnik urzędu skarbowego
- W odniesieniu do obowiązków wynikających z tytułów wykonawczych wystawionych przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych na podstawie art. 44 ustawy z dn. 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne oraz art. 16 ustawy z dn. 12 lutego 2009 r. o udzielaniu przez Skarb Państwa wsparcia instytucjom finansowym – minister właściwy do spraw finansów publicznych

- W odniesieniu do wykonania obowiązków nałożonych decyzją w przedmiocie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz wypłaty należnego wynagrodzenia wierzycielem jest Państwowa Inspekcja Pracy
 - Uprawnione do żądania wykonania, w drodze egzekucji administracyjnej, obowiązków z art. 2 § 1 pkt 8 i 9 u.p.e.a. jest państwo członkowskie lub państwo trzecie.

Do ustalenia, który z organów administracji publicznej jest w danej sprawie wierzycielem, stosuje się odpowiednio przepisy k.p.a. regulujące właściwość rzeczową i miejscową organu.

Zobowiązany

To osoba prawna, jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej albo osoba fizyczna, która nie wykonała w terminie obowiązku (pieniężnego lub niepieniężnego). W postępowaniu zabezpieczającym to również osoba lub jednostka, której zobowiązanie nie jest jeszcze wymagalne albo jej obowiązek nie został ustalony lub określony, ale istnieje obawa, że brak zabezpieczenia wykonania obowiązku w przyszłości mógłby utrudnić lub udaremnić skuteczne prowadzenie egzekucji, a odrębne przepisy zezwalają na dokonanie zabezpieczenia.

- Zobowiązany musi posiadać zdolność prawną!

Zobowiązany może podejmować czynności w postępowaniu egzekucyjnym osobiście lub przez pełnomocnika, chyba że charakter czynności wymaga jego osobistego działania.

W przypadku przejścia obowiązku objętego tytułem wykonawczym na następcę prawnego zobowiązanego, postępowanie egzekucyjne jest kontynuowane, a dokonane czynności egzekucyjne pozostają w mocy. Zastosowanie jednak dalszych środków egzekucyjnych może nastąpić dopiero po wystawieniu przez wierzyciela nowego tytułu wykonawczego i skierowaniu go do organu egzekucyjnego z urzędowym dokumentem wykazującym przejście egzekwowanego obowiązku na następcę prawnego.

Wierzyciel lub organ egzekucyjny może żądać od zobowiązanego złożenia wyjaśnień niezbędnych do prowadzenia egzekucji. Od realizacji tego obowiązku zobowiązany może się zwolnić w tych przypadkach, gdy na gruncie k.p.a. możliwa jest odmowa zeznań lub odmowa udzielenia odpowiedzi na pytanie (art. 83 § 1 i 2 k.p.a.).

Zobowiązany ma też obowiązek powiadomić organ egzekucyjny o każdej zmianie miejsca swego pobytu, trwającej dłużej niż miesiąc.

Osoba trzecia

- Sytuacja obrony osoby trzeciej przed egzekucją skierowaną do rzeczy lub prawa majątkowego, do których rości sobie prawa
- Sytuacja, gdy osoba trzecia jest zainteresowana wszczęciem postępowania egzekucyjnego, które nie zostało podjęte. Istnieją dwie możliwości w tym zakresie. Pierwsza, o której było wcześniej przy analizie instytucji wierzyciela, gdy obowiązek podlegający egzekucji wynika z orzeczenia sądowego lub innego organu albo bezpośrednio z przepisu prawa. Druga dotyczy sytuacji, gdy obowiązek nie wynika z ww. tytułów egzekucyjnych. W tym przypadku osoba trzecia, której interes prawny lub faktyczny został naruszony w wyniku niewykonania obowiązku, oraz organ zainteresowany wykonaniem obowiązku mają prawo wniesienia do organu wyższego stopnia skargi na bezczynność wierzyciela. Na postanowienie oddalające skargę przysługuje zażalenie. W tym przypadku osoba trzecia nie nabywa statusu wierzyciela!
- Osobie trzeciej przysługuje też skarga do organu egzekucyjnego na przewlekłość postępowania egzekucyjnego.

Prokurator, Rzecznicy i organizacja społeczna

- Do udziału tych podmiotów w postępowaniu egzekucyjnym stosuje się odpowiednio przepisy k.p.a.
 - Podmioty te mają te same uprawnienia w postępowaniu egzekucyjnym co w postępowaniu orzekającym. Odmienny jest sposób ich realizacji.
- RPO, RPD i RMŚP mają te same uprawnienia procesowe co prokurator, inne są natomiast przyczyny ich udziału w tym postępowaniu.

- Żądanie wszczęcia postępowania: prokurator może żądać wszczęcia egzekucji, celem usunięcia stanu niezgodnego z prawem, gdy organ egzekucyjny nie wszczyna go z urzędu mimo istnienia ku temu podstaw.
- Żądanie wszczęcia postępowania: organizacja społeczna może żądać wszczęcia egzekucji, gdy organ egzekucyjny jest bezczynny, a za wszczęciem egzekucji przemawia interes społeczny i uzasadniony cel statutowy tej organizacji.
- Jeżeli wszczęcie egzekucji wymaga złożenia wniosku przez wierzyciela, to podmioty te nie mogą żądać od organu egzekucyjnego wszczęcia postępowania egzekucyjnego – przesłanką wszczęcia jest tutaj wystawienie przez wierzyciela tytułu wykonawczego.

- Uczestnictwo w postępowaniu egzekucyjnym: prokurator może sam włączyć się do tego postępowania. Organ egzekucyjny powinien zawiadomić prokuratora o wszczęciu i toczącym się postępowaniu, gdy uzna udział prokuratora za potrzebny.
- Uczestnictwo w postępowaniu egzekucyjnym: organizacja społeczna musi wystąpić do organu egzekucyjnego o dopuszczenie jej do udziału w postępowaniu. Organ egzekucyjny zawiadamia organizację społeczną o wszczęciu i toczącym się postępowaniu egzekucyjnym, gdy uzna, że może ona być zainteresowana udziałem w tym postępowaniu ze względu na swoje cele statutowe oraz gdy przemawia za tym interes społeczny.

**UCZESTNICY
POSTĘPOWANIA
EGZEKUCYJNEGO**

Uczestnicy postępowania egzekucyjnego nie pozostają w stosunku procesowym z organem egzekucyjnym.

Ich rola w postępowaniu egzekucyjnym ogranicza się tylko do pewnych czynności z tym postępowaniem związanych.

- Świadek – egzekutor powinien przywołać świadka, jeżeli zobowiązany nie jest obecny przy czynnościach egzekucyjnych albo gdy został on wydalony z miejsca dokonywania tych czynności, a nie istnieje obawa udaremnienia egzekucji na skutek upływu czasu niezbędnego do przywołania świadka. Świadek powinien być przywołany także, gdy żąda tego zobowiązany oraz w innych przypadkach, jeżeli egzekutor uzna to za konieczne. Jako świadek może występować również pełnoletni członek rodziny i domownik zobowiązanego. Za obecność przy czynnościach nie należy się wynagrodzenie.
- Świadek – ale tutaj jako osoba, która składa zeznania w postępowaniu wyjaśniającym, prowadzonym przez organ egzekucyjny wg przepisów k.p.a.

- Biegły skarbowy – to rzeczoznawca w konkretnej dziedzinie, uprawniony do wyceny majątku zobowiązanego. Wpisany na listę biegłych skarbowych prowadzoną przez izbę administracji skarbowej.
- Dozorca – to osoba, która sprawuje pieczę nad zajętymi ruchomościami zobowiązanego. Zajęte rzeczy ruchome mogą być oddane pod dozór zobowiązanego, jego dorosłego domownika lub innej osoby.
- Zarządca nieruchomości – osoba, która powołana jest do zarządu zajęta nieruchomością zobowiązanego, gdy organ egzekucyjny odebrał mu nad nią zarząd.